

DANS ETNOLOJİSİ VE DANS ANTROPOLOJİSİ

Adrienne L. Kaeppler

Çeviren: Gonca Girgin Tohumcu-Ceyhun Özgöç

Koreograflar, dansçılar ve izleyicileri toplumsal ve tarihsel olarak kültürel eğilim ve estetik sistemlerine göre şekillenen bireylerdir. Aynı durum dans üzerine çalışanlar ve yazarlar-dans tarihçileri, dans etnologları ve antropologlar- için de geçerlidir. Bu makale antropologlar, dans etnologları ve konuyla ilgili bilim adamlarının çalışmalarına ve onların yorumlarının nasıl geliştiği ve değiştiğine olduğu kadar nasıl sunulduğuna da odaklanmaktadır.

Batı dansı ve müziği, dünyanın en uzak köşesindeki performans sanatlarına doğru akıp gitse de, çoğu milletin yerel dans gelenekleri hala iyi durumda yaşamakta ve aslında Batıdaki dansı da etkilemeye devam etmektedir. Batı dışındaki dans gelenekleri üzerine çalışmalar genellikle dans ve diğer yapılandırılmış hareket sistemlerini daha geniş anlamda kültürel formlar içerisinde anlayabilecekleri ve değerlendirebilecekleri bir bilgi birikimine sahip olan antropologlar ya da dans etnologları tarafından yapılmaktadır. Ayrıca bale ve modern dans gibi 'diğerlerinin' dans gelenekleri üzerine çalışan yerel araştırmacıların yanı sıra, kendi kültürleri üzerine çalışanlar tarafından da yapılan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu araştırmacıların ortak noktası dansı şeffaf bir oluşum olarak görmemeleri, hiç bilinmeyen anlamlarını çalışmaktan vazgeçmeleri ve dansı tüm yaşam şeklinin ayrılmaz bir parçası olarak kabul etmeleridir. Batı'daki birçok dansın aksine, dünyanın birçok bölgesinde dans sadece eğlence değildir.

Dans çalışmalarındaki güncel eğilimler, 'batı dansı' ve 'batı-dışındaki danslar' terimlerinin yanıltıcı bir ikilik ile devam ettiğini ve kimin çalıştığına, çalışan kişilerin bakış açılarına odaklanmanın daha doğru olabileceğini göstermektedir. Bazı çalışmalar, antropolojik bakışı 'kendimize' çevirmenin sonucu iken, diğerleri de 'öteki'yi keşfetmek için dans tarihinden gelen anlayışı kullanmaktadırlar. Örneğin, Cynthia Novak'ın antropolojik çalışmaları dans tarihi ile aydınlatılırken, Susan Foster'ın dans tarihi çalışması antropolojik teoriden destek almaktadır. Margaret Drewall'ın performans alanındaki çalışmaları da-hem Afrika dansları üzerine yaptığı çalışmalar hem de Rockettes isimli dans grubu ile ilgili çalışmalarından anlaşılacağı gibi- her ikisi ile desteklenmektedir. Balerin Anya Royce genel dans antropolojisi üzerine bir kitap yazarken, Joann Keali'inohomoku Hopi dansı üzerine ve balenin etnik dans olduğu üzerine yazmaktadır. Benim Polinezya dansları üzerine çalışmaları ise disiplin çeşitliliğini çağırıştırır: örneğin, Polinezya gelenekleriyle Broadway'in Cats müzikali karşılaştırması performans içinde şiirsel ve hareket ifadelerinin nasıl iletildiği ve anlaşıldığı hakkındaki soruları ortaya atarak, böylece belirli bir performansı anlamak için bütün kültürün anlaşılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır.

Birçok antro/etno araştırmacı bireylerin dans pratiği sırasında gördüklerini yorumlamaları için öğrenmeyi deneyimlemelerinin gerekliliğine katılmaktadır. Dansın evrensel bir dil olduğu kavramı hala çok geneldir ve sıklıkla 'dışarıdakilerin' ötekilerin beden hareketlerini, kültürel hareket dilini bilmeksizin anlayabileceği düşüncesiyle ilişkilendirilmektedir. Diğer taraftan, birçok dansçı ve araştırmacı bale ve modern dansın 'evrensel olarak' uyarlanabilen evrensel bir hareket dili olduğunu düşünmektedir. Antro/etno ve konu ile ilgili araştırmacıların, dansa, danslara ve dans etmeye dair yorumlarından neler elde edebiliriz?

Yapılandırılmış Hareket Sistemi Olarak Dans

İnsan bedenlerinin zaman ve uzamdaki yaratıcı uygulamalarından doğan kültürel formlar genellikle dans olarak kabul edilmektedir, fakat kelimenin kendisi insan hareketi ve etkileşimlerinin hareketssel boyutlarının analizinin yararı ve önemini gizleyen öngörüler de beraberinde getirmektedir. Dans gördüğümüz ve duyduğumuza ek olarak görünmeyen sistemi, sistem ve ürünün her ikisini ve sosyo-politik bağlamı üreten süreci de içeren, çok-yönlü bir fenomendir. Birçok toplumda, Batı içeriğiyle dans kelimesini karşılaştıracak geleneksel olarak kategoriler bulunmamaktadır ve bu kelime birçok dile uyarlanmıştır. Antropolojik bakış açısıyla hareket analizleri, dini ve seküler ritüel, kutlama, eğlence, dövüş sanatları, işaret dilleri, spor dalları ve oyunları içeren bütün yapılandırılmış hareket sistemlerini çevrelemektedir. Bu sistemlerin ortak noktaları, insan bedenini belirli bir zaman ve uzamda manipüle eden yaratıcı süreçlerin sonuçları olmalarıdır. Yapılandırılmış hareketin bazı kategorileri bunun da ötesinde- örneğin, özellikle yapılandırılmış tını kategorisi olarak-müzik ve metin ile ilişkili bir şekilde vurgulanır ve değerlendirilir.

Hareket sistemlerini yerli bakışın 'dans' ya da 'dans olmayan' kavramsallaştırmalarıyla ayırt edilmesini mümkün kılan analizler, birçok bölgede henüz çalışılmamıştır. Araştırmacıların çoğu müzikle ilgili olan her türlü ve bütün hareket sistemleri için 'dans' terimini kullanmaktadırlar, fakat (müzik teriminde olduğu gibi) dans teriminin de Batı adlandırması ve kavramı olduğu hatırlanmalıdır.

Yapılandırılmış hareket sistemleri eylem ve etkileşimin var olduğu süreçler olduğu kadar, bu süreçlerin ürünleri olan bilgi sistemleridir ve genellikle daha büyük bir etkinliğin ya da etkinlik sisteminin bir parçasıdır. Bu bilgi sistemleri, toplumsal ve kültürel olarak inşa edilmiş, özellikle insan grupları tarafından yaratılmış, paylaşılan, bilinen ve temel olarak hafızaları aracılığıyla korunan sistemlerdir. Hareket sistemleri kısa süreli ve geçici olmalarına rağmen, toplumsal ilişkilerin görsel belirtilerinden, estetik sistemlerin konularından oluşan içeriği inşa ederler ve belki de toplumun detaylı yapısını ve kültürel değerlerini anlamayı desteklerler. Hareket üzerine yapılan çalışmalar, insan bedenlerinin belirli bir uzam ve mekanda, belirli bir insan grubunun belirli bir dönemdeki estetik algılarıyla üretimleri gerçekleşen toplumsal süreçlerde ve kinestetik ve görsel formlarla canlandırılan grup ya da ayrı hareket boyutlarında gelişen öğeler ile yönettikleri bütün etkinlikleri analiz etmektedirler. Yerel kategoriler hareket sistemlerinin ne olduğunu, niteliklerini ve nasıl sınıflandırılmaları gerektiğini en iyi şekilde tanımlayabilirler. Yaratıcı süreçlerle ilgili yerel bakış açısının fikirlerini ve hareket teorilerini keşfetmek kadar yapılandırılmış hareket sistemlerinin yapısını ve içeriğini keşfetmek de zordur, fakat kültürü ve toplumu anlamak için gereklidir.

Dansı (veya diğer bazı özel hareket kategorilerini) anlayabilmek için hareketlerin gramatik olarak yapılanmış, dans olarak tasarlanmış ve yorumlanmış olmaları gerekmektedir. Hareket dilinin grameri-herhangi bir dilin grameri gibi- yapı, stil ve anlamları içerir ve bunu öğrenmek için sistemi oluşturan hareketleri ve stiller açısından nasıl çeşitlendiklerini tanımak, sentaksını (motifleri, cümleleri, büyük formları ve tüm eseri oluşturmak için bir araya gelme kurallarını) bilmek gerekir. Belirli oluşumların anlaşılmasında hareket tek başına yeterli değildir, kültürel içeriğin ve düşüncenin bilgisine de ihtiyaç duyulmaktadır.

Antropolojik/Etnolojik Dans Araştırmaları ve Kökenleri

Dans araştırmaları okunurken kültürel ve akademik farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Bazı Avrupa gelenekleri karşılaştırmalı müzikoloji, folklordan ve Amerikan çalışmaları ise temel olarak

Franz Boas'ın antropolojik görüşlerinden ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra dünyanın başka yerlerinde bu gelenekler sözlü geleneklerden, tarihçelerden ve sömürgelerle karşılaşmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Son yıllarda Uluslararası Geleneksel Müzik Konseyi'nin (ICTM) Etnokoreoloji Çalışma Grubunun yaptığı toplantılar sayesinde, karşılıklı görüşlerin paylaşılması ve benimsenmesine yol açan farklı bakış açıları artık daha kolay anlaşılabilir hale gelmiştir.

Avrupa'daki dans araştırmaları sınıflandırmaları, yerel ve bölgesel stilleri, tarihi katmanları ve kültürlerarası etkileşimleri ayırmak için çoğunlukla karşılaştırmalı yöntemleri kullanmıştır. Bu aynı zamanda bir müzik folkloristinin hedeflerine de benzer. Ayrıca 1974'te izlencesi yayımlanan Uluslararası Halk Müziği Konseyi (şimdiki adı Uluslararası Geleneksel Müzik Konseyi, ICTM) himayesinde görev yapan bir grup Doğu Avrupa'lı bilim insanı tarafından sistemleştirilen dansın yapısına odaklanma da olmuştur. Yapısal analiz çalışmaları hala ICTM'nin Etnokoreoloji Çalışma Grubu'nun bir parçasıdır. Yapısal gelenekleri yakın zamanda ele alan yazarlar arasında Anca Giurchescu ve Sunni Bloland (1995), Egil Bakka (1995) ve Lisbet Torp (1990) bulunmaktadır.

İngiliz gelenekleri Buckland'ın Morris dansı araştırmaları gibi folklor ve John Blacking ve Andrée Grau'nun (1993) çalışmaları gibi sosyal antropolojiye dayananları içerir. Birçok İngiliz sosyal antropolog dans ile ilgili görüşlerini Paul Spencer'in (1985) derlediği bir kitapta yayımlamışlardır. Genelde 'dans etnologları' ya da 'insan hareketi antropologları' diye adlandırılan Amerikalı dans araştırmacıları bu alanı oluşturan şeyin ne olduğunu sorgulamaya devam etmektedirler; dans araştırmaları hareketin başlıca ürünü mü olmalı yoksa süreçle, olayla, etnoestetik alanla ve yapılandırılmış hareketlerin kültürel yapısıyla ilgili antropolojik kavramlara daha mı çok yoğunlaşmalıdır? Avrupalı dans araştırmacılarının aksine, Amerikalılar çoğunlukla kendileri dışındaki hareket gelenekleri üzerinde çalışmışlardır ve araştırmaları hareketle ilgili içerik yönünden daha yaygın fakat daha az ayrıntılıdır.

Gertrude Kurath dansla ilgili etnografik araştırmaların "ileriye dönük bir yaklaşım ve dansın insan hayatındaki yerini ortaya koyan bir yöntem -kısaca antropolojinin bir dalı" (1960: 250) olduğunu vurgulamıştır. Kurath, William Fenton ve Frank Speck'in Hint-Amerikan dans araştırmalarına, daha önceden etnografik araştırmalar yaptıkları bölgelerdeki dansı incelemek için katılmıştır. Hareket ya da 'dans'ın Hint yaşamındaki ritüel etkinliğin önemli bir yere sahip olduğunu fark ettiklerinde, bu hareketleri tanımlayabilecek, analiz edebilecek ve anlamını açıklayabilecek birini aramışlardır. 'Bağlam' konusunu çoktan bitirmişlerdi ve Kurath'ın görevi, onlara peşinde oldukları deneysel veriyi (koreografi zemini planları, vücut hareketlerinin genel açıklamaları ve koreografilerdeki kültürel sembolizmle ilgili çıkarımlar) toplamakta yardımcı olmaktı.

Kurath Amerika'daki deneysel ve ürün odaklı araştırmaların öncülerinden biriydi fakat iş arkadaşları Avrupa'daydı. Kendi kültürel gelenekleri üzerine sistemleştirme, sınıflandırma ve yayılma odaklı olarak iç içe ve birlikte çalışan halkbilimci ve müzikologların yanı sıra kendisinin 'sevimli sihirbaz' dediği Curt Sachs da iş arkadaşlarındandı. Kurath ayrıca karşılaştırmalarla da ilgiliydi ve bu karşılaştırmaları Danica ve Ljubica Jankovic'in Güney Slav halkları üzerine yaptığı araştırmaları gibi çoğunlukla Avrupa folklor geleneklerinden yola çıkarak yapıyordu. Ancak Kurath'ın yayımlarının çoğu kostümlerin detaylı anlatıldığı belirli dans ortamları, müzik aletleri, zemin planları, duruş, jest ve adımların açıklamalarını, analizlerini karşılaştırmalarını ve bağlamlarını içermekteydi.

Franz Boas 'Birleşmiş Devletler' deki antropolojinin kurucularından biriydi. Alman bilim geleneğinden gelmesine rağmen anayurduna ait birçok fikri reddedip kültürel değişkenliğe odaklanmıştı ve böylece sanat veya dansın evrensel dilini kabul etmeyip dansı kültürel görecelik

bağlamında inceleme olasılığının temelini atmıştır. Boas'ın kızı Franziska bir dansçıydı ve Boas Kuzeybatı Yakası Kızılderili dansı hakkında makaleler yazmıştır (1944). Boas'ın bu geleneğinden gelen aydınlar Herskovits ve Merriam'den Joann Keali'inohomoku ve Anya Royce'a kadar izlenebilir. Merriam 1950'lerden ölümüne kadar Amerikan etnomüzikolojisinde antropolojinin önemli bir sesi olmuştur. Öğrencileri, dans ve müziğin parçası oldukları toplumun bağlamında düşünülmesini savunan Boas öğretileriyle aşılmalıdır. 1960'larda kültürel görecelikteki Boas ve Herskovits etkisi Amerika'da yayılmış ve etnobilim taraftarları tarafından benimsenmiştir. Bu fikirler, Malinowski'nin "hedefimiz yerel halkın bakış açısını, hayatla ilişkisini anlamak ve onların dünyasını onların bakış açısıyla görmek olmalı" (1922: 25) anlayışıyla ve Kenneth Pike'in "belirli bir dilin veya kültürün işleyiş şeklini o kültüre ait çeşitli öğelerin birbirleriyle belirli bir durumdaki işlevsel ilişkilerine gönderme yaparak keşfetmeye ve açıklamaya çalışmalıyız" (1954: 8) görüşüyle iç içeydi. Pike ile birlikte birçok Amerikalı antro/etno dans araştırmacısının çalışmalarında teorik temel olan içeriden/dışarıdan bakış açısı ayrımı (1954: 11) ortaya çıkmıştır.

'Karşılaştırmalı analiz'den türeyen içeriden/dışarıdan bakış açısı ayrımları etnoteori ve etnobilimsel yapısalcılık içerisinde kabul edilmiştir. Temel sistemlerin anlaşılması için hareketler ve koreograflar analiz edilmiştir. Sistemler, doğal olarak, gözlemlenemez fakat belirli hareket dünyalarının sosyal ve kültürel yapılanmasından çıkmış olmalıdır. Hafızada yer alan ve imgesel ve sistem olarak hatırlanan hareketler motifleri, performansta sosyal ve kültürel anlamı veren bileşimleri oluşturmak için kullanılırlar. Bu tarz analizler, hareketleri kültürel açıdan geçerli parçalarına ayırmayı ve bileşimleri dizgeye göre oluşturma kurallarını öğrenmeyi içermektedir. Bunlar çoğunlukla, örneğin Kaeppler'in Tonga dansının yapısını açıklaması (1972); Irene Loutzaki'nin Kuzey Trakya'dan gelen ve Yunanistan'da yaşayan Yunan göçmenlerin dans biçimleri hakkındaki çalışması (1989); ve Frank Hall'ın Amerikan Klog dansındaki doğaçlama üzerine çalışmasında (1985) antropologlar tarafından kullanılmıştır. İngiliz antropologlarla birlikte çalışan Drid Williams, Chomsky, Saussure, göstergebilim ve 'anlambilim'den kavramlar alıp, bunları odak noktası anlam olan ve vücut dillerinin anlamı üzerinde çalışan bir yöntemine dönüştürmüştür. Anlambilim metotları Brenda Farnell'in Ova Kızılderililerinin 'işaret dili' çalışmasında (1994) ve Rajika Puri'nin Hint toplumunda bir ifade olarak *hasta mudra*'nın Hint dansındaki yerini incelediği araştırmasında (1983) kullanılmıştır.

Judith Lynne Hanna toplumsal cinsiyet, iletişim ve duygu üzerinde çalışmış, dansın psikobiolojik temelini ve insanların dansının diğer canlıların 'dans'ından hangi açılardan farklı olduğunu incelemiştir. Christine Loken-Kim, dansın duyguların sergilenmesini ve Koreli kadınların *salp'uri*² dansını değerlendirerek ve günlük hayatlarında kullandıkları duygusal terimleri inceleyerek Kore'deki kadınların toplumsal cinsiyet rollerini keşfetmiştir (1989). Orta Doğu'nun çeşitli bölgelerinde araştırmalar yapan Lois Ibsen Al Faruqi estetik prensiplerini betimlemiş ve bunların çeşitli kültürel formlarda nasıl ortaya koyulduğunu ve insan hareketine nasıl uygulanabileceklerini incelemiştir. Her ne kadar dans O'nun çalıştığı bölgelerde bir sanat olarak görülmesi de insan hareketlerinin mimari gibi diğer İslam görsel sanatlarındaki aynı estetik değeri taşıyan kavramları anlattığını vurgulamıştır (1978).

Hareketlerle ilgili araştırmaları antropolojik yapan şey sisteme odaklanması, anlamın önemi ve kültürel değerlendirmedir. Antropologlar sosyal hareket sistemleri ve onları yaratan etkinliklerle, kim tarafından ve nasıl değerlendirildikleri ve toplumu anlamakta nasıl yardımcı olabilecekleri konusunda ilgilendirler. Cowan (1990) ve Schieffelin (1976) gibi bazı antropologlar hareketin detaylarına değil, temel olarak bağlam ve anlama odaklanırlar. Diğer antropologlar

hareketin oluştuğu tarihi, sosyal ve kültürel sistemle birlikte hareketin kendisine de büyük önem verirler. Farnell'in Ova Kızılderililerinin işaret dili üzerine çalışması işaret dili geleneği, anlatılan hikayeler ve bunların ifade ettikleri kültüre odaklıdır.³ Kaepler'in Hawaii *hula pahu*'su üzerine olan monografisi, geleneğin zamanına uygun düşmesi için nasıl tartışıldığı teması ile modern Hawaii dans türünün Hıristiyan olmayan törensel temeline odaklanmaktadır (1993). Susan Reed'in bir çalışması Sri Lanka'da dansın politik önemi üzerinedir (1998). Antropolojinin diğer ilgi alanları Dekart'çı zihin/beden ikiciliği (Farnell 1995; Varela 1992), dövüş sanatları (Lewis 1992), ikonografi (Seebass 1991), turizm (Sweet 1985) ve kentsel çokkültürlülüğü (Ness 1992) kapsamaktadır. Kısaca antropolojiyle ilgili çalışmaların amacı dansı sadece kültürel bağlamda anlamak değil, daha çok hareket sistemlerinin analizi aracılığı ile toplumu anlamaktır.

Dansın antropolojik araştırmalarının aksine, dans etnologlarının odak noktası çoğunlukla dans içeriği ve dansı açıklamayı amaçlayan kültürel bağlam çalışmalarıdır. Örneğin Java'lı Bedhaya'nın saray bağlamı üzerine araştırması dansı anlamaya yardımcı olmuştur. Allegra Fuller Snyder'in Yaqui Paskalyası kutlamaları üzerine çalışması kutlamaların ortaya çıktığı Hıristiyanlık ve Hıristiyanlık öncesi hareketlerin bağdaştırılması ve dansların edildiği durumlarla ilgilidir. Ayrıca yaptığı kültürler arası vurgu ve dans sembolizmi üzerine çalışması (1974) kültürel kimlik ile de ilgili olan (1989) önemli etnolojik konulardır. Elsie Dunin'in Balkanlar, Kaliforniya ve Şili'de yaptığı Balkan danslarıyla ilgili kapsamlı çalışmaları bölgenin koreografi ve hareketlerinin belirli özellikleri üzerinedir. Bunların ortaya çıktıkları yerlerde zaman içerisinde nasıl dayandıkları veya nasıl değiştikleri ve ne zaman aktarıldıkları, yer aldıkları şartlar, etnisite ve etnik kimlik altında incelenmektedir. Diasporada dans, Japonya'dan Hawaii'ye geçen Bon dansı geleneğini araştıran Judy Van Zile tarafından da ele alınmıştır (1982). Van Zile ayrıca Kore dans hareketinin tarihi yönü, Laban notasyonu ve Batılı olmayan hareket sistemlerine uygulanması hakkında kapsamlı çalışmalar yapmıştır. Colin Quigley, Newfoundland gelenekleri ve Kuzey Amerika step dansı gelenekleriyle ilgili çalışmasında (1985) Amerikan toplumunun çoğulculuğundaki çeşitli dans kültürlerinde dışavurumcu kimliğin önemini, farklı geleneklerin diğer kültürlerle ilişkileriyle birlikte varlıklarını nasıl ve niçin sürdürdüklerini ve/ya değiştiklerini ortaya koymaktadır. Etnik kimlik, azınlık statüleri, toplumsal cinsiyet, beden, kişi ve birey olma kavramları dans etnolojisinde dikkat çeken konulardır. Bu çalışmalarda dans eden bireylerin sosyal ilişkileri arka plana atılırken, dansın kendisi ve zamanla ortaya çıkan değişiklikler ön plana çıkarılmaktadır.

Avrupa ve Amerika'dakilerden başka dünyanın geri kalan kısmında kendi geleneklerini inceleyen sayısız dans araştırmaları vardır. Aşağıdaki liste aslında çok zengin olan bir listeden örneklerdir: Dans, 1962'den beri Gana Üniversitesi için bir akademik konu olmuş ve bu konuda Afrika'lı akademisyenler tarafından birçok tez yazılmıştır. Hong Kong'daki Sahne Sanatları Okulu'ndaki üç-yönlü müfredatta bale, modern dans ve Çin dansı yer almaktadır. Japon akademisyen Kimiko Ohtani Japonya, Okinawa, Hawaii ve Hindistan'daki dansları araştırmıştır. Kore'li araştırmacılar bale ve modern dansın yanı sıra kendi danslarını ve Şamanizm ve Budizm'deki temellerini araştırmışlardır. Kapila Vatsyayan Hint dansı ve kültürü hakkında kapsamlı çalışmalar yapmıştır. Mohawk Kızılderili'si Nina de Shane dansın etnik kimlikteki politik önemi üzerinde çalışmıştır. Arzu Öztürkmen, Türkiye'de dans ve milliyetçilik üzerine araştırmalar yapmıştır. I Made Bandem, Soedarsono, Sal Murygianto ve I Yayan Dibia'nın da yer aldığı Endonezyalı araştırmacılar kendi kültürleri, Endonezya ve diğer yerlerde kapsamlı dans araştırmaları yapmışlardır. Mohd Anis Md Nor'un memleketi Malezya'da yaptığı araştırma, Amy Ku'uileialoha Stillman'ın Hawaii dansı,

Kauraka Kauraka ve Jon Jonassen'in Cook Adası dansı, Maria Susana Azzi'nin tango çalışmaları ve birçok diğer araştırmacı bize dansın tüm dünyada politik ve milli yönlerinin yanı sıra onun bir sanat, bir etnik damga ve kültürel kimlik olduğunun önemini yeni fark ettiğimizi vurgulamaktadır.

21. Yüzyılda Dans Araştırmaları

Son olarak 21. yüzyılda önemli olacağını düşündüğüm iki analiz türünden bahsetmek istiyorum; etnoteori ve anlam.

1. Teorik ve Etnoteorik Analiz: İnsan hareketleri sistemlerinin araştırmasında önemli olan, hareketin yer aldığı toplumun bakış açısından hareket teorisi ve felsefesi çalışmasıdır. Batılı olmayan dansın analizi için Batı dans teorilerinin uygulanması doğru değildir; araştırmacı hareketle ilgili bölgeye özgü teoriler keşfetmeye çalışmalıdır. Yapılandırılmış hareket sistemleri nasıl ortaya çıkmıştır? Türler içerisine mi kodlanmışlardır? Dans kim tarafından ve nasıl yazılabilir? Hareketler ve duruşlar nasıl birleştirilebilir (ya da birleştirilemez)? Bunlar için yazılmış bir gramer ve söz dağarcığı var mıdır? Enerji ve enerjinin görsel olarak nasıl sergileneceği hakkında düşünceler var mıdır? Hareketin temelindeki dans ritüellerden ayrılabilir mi? Ve daha temelde sormak gerekirse bir kültürde bu kavramlar var mıdır?

2. Hareket ve Anlam: Belki de en zor olan şey belirli hareketlerin anlamlarını ve bir hareket sisteminin anlamını bütünüyle analiz etmektir. Anlam genellikle iletişim ve kendimizi başkalarına ve kendimize ifade etmemiz ile ilgilidir. Konuyla ilgili kullanabileceğimiz kavramlar, Chomsky'nin yetkinlik ve performans üzerine ve Saussure'nin *langue*⁴ ve *parole*⁵ üzerine oluşturduğu kavramlardır. Belirli bir dans geleneği hakkındaki 'yetkinlik' ya da bilgi birikimi konuşulan bir dildeki yetkinlikle aynı yoldan kazanılır. Yetkinlik belirli bir dans geleneğinin paylaşılan kurallarının Saussure'ün teorisinde *langue*'in edinildiği gibi bilişsel öğrenimiyle ilgilidir. Yetkinlik seyircinin daha önce hiç görmediği kurallı hareket dizilerini anlamasını sağlar. 'Performans' Saussure'ün işi yapan kişinin belirli bir seviyede yetkinliği olduğunu varsayan teorisinde *parole*'ün olduğu gibi hareket dizisinin asıl dönüşümüyle ilgilidir. Seyircinin hareketlerdeki mesajları anlayabilmesi için iletişimsel yetkinliğe sahip olması gerekir.

Antro/etno araştırmacıları verilerini geniş çaplı kaynaklardan alırlar fakat çalışmalarının temeli alan araştırmasının önemidir. Theresa Buckland'ın editörlüğünü yaptığı yeni bir kitap bize dans çalışmalarında alan araştırmasının önemini göstermiştir (1999). Antro/etno/yerli alan araştırmacılarının elde ettikleri verileri kullanma ve yayınlarda sunma şekilleri farklıdır. Ancak tüm bu araştırmacılar hareketin içeriğinin yanı sıra toplumsal cinsiyet, beden, etnik-kültürel ve milli kimlik, geleneği anlama ve etnografik bakış açımızı herhangi bir topluma çevirmenin önemini vurgulamaktadırlar. Burada bahsedilen alan araştırması yapılması daha geniş bakış açısına ulaşmak için önerilmekle kalmaz, hareketi genel kültürel sistemin odağına getirmek için zorunludur.

Referanslar

- Al Faruqi, Lois Ibsen. 1978. "Dance as an Expression of Islamic Culture" *Dance Research Journal* 10(2):6-13.
- Azzi, Maria Susana. 1991. *Antropologia del tango, los protagonistas*. Buenos Aires: Ediciones Olavarria.
- Bakka, Egil, Bjorn Aksdal, Erling Flem. 1995. *Springar and Pols Variation Dialect and Age. Pilot Project on the Methodology for Determining Traditions, Structures and Historical Layering of Old Norwegian Couple Dances*. Trondheim: Radet for folkemusikk og folkedans.

- Blacking, John. See Grau, Andree.
- Boas, Franz. 1943. "Recent Anthropology" *Science* 98: 311-14, 334-37.
- _____. 1944. "Dance and Music in the Life of the Northwest Coast Indians of North America." *The Function of Dance in Human Society*, ed. Franziska Boas. New York: The Boas School.
- Boas, Franziska. 1944. *The Function of Dance in Human Society. A seminar directed by Franziska Boas*. New York: The Boas School.
- Buckland, Theresa J. 1990. "Black Faces, Garlands, and Coconuts: Exotic Dances on Street and Stage." *Dance Research Journal* 22/2:1-12.
- _____. 1991. "Institutions and Ideology in the Dissemination of Morris Dances in the Northwest of England." *Yearbook of traditional Music* 23: 53-68.
- _____. (ed) 1999. *Dance in the Field: Theory, Methods and Issues in Dance Ethnography*. London: Macmillan Press Ltd.
- Cowan, Jane K. 1990. *Dance and the Body Politic in Northern Greece*. Princeton: Princeton University Press.
- Drewal, M. T. 1987. "From Rocky's Rockettes to Liberace: The Politics of Representation in the Heart of Corporate Capitalism." *Journal of American Culture* 10(2): 69-82.
- _____. 1992. *Yoruba Ritual: Performers, Play, Agency*. Bloomington: Indiana University Press.
- Dunin, Elsie Ivancich. 1987. "Lindo in the Context of Village Life in the Dubrovnik Area of Yugoslavia." *A Spectrum of World Dance*. Congress on Research in Dance (CORD), Dance Research Annual 16: 1-4.
- _____. 1988. "Salonsko Kolo as Cultural Identity in a Chilean Yugoslav Community (1917-1986)." *Narodna Umjetnost*, Special Issue 2: 109-122. Zagreb: Institute of Folklore Research.
- _____. 1989. "Migrations and Cultural Identity Expressed Through Dance: Study of Dance Among South Slavs in California." *Migrations in Balkan History*, (ed.) Nikola Tasic and Dusica Stosic, 161-170. Beograd: Serbian Academy of Sciences and Arts
- _____. 1991, 1995. *Dance Research Published or Publicly Presented by Members of the Study Group on Ethnochoreology*. Los Angeles and Zagreb.
- Farnell, Brenda M. 1994. *Plains Indian Signtalk and the Embodiment of Action*. Austin: University of Texas Press.
- _____. (ed.) 1995. *Human Action Signs in Cultural Context. The Visible and the Invisible in Movement and Dance*. Metuchen: Scarecrow Press.
- Foster, Susan Leigh. 1986. *Reading Dancing. Bodies and Subjects in Contemporary American Dance*. Berkeley: University of California Press.
- Giurchescu, Anca, et al. 1974. "Foundation for the Analysis of the Structure and Form of Folk Dance: A Syllabus." 1972 *Yearbook of the International Folk Music Council (IFMC)* 6: 115-135.
- Giurchescu, Anca with Sunni Bloland. 1995. *Romanian Traditional Dance: A Contextual and Structural Approach*. Mill Valley, Calif.: Wild Flower Press.
- Grau, Andr e. 1993. "John Blacking and the Development of Dance Anthropology in the United Kingdom." *Dance Research Journal* 25(2):21-31.
- Hall, Frank. 1985. "Improvisation and Fixed Composition in Clogging." *Journal for the Anthropological Study of Human Movement* 3(4):200-217.
- Hanna, Judith Lynne. 1979. *To Dance is Human: A Theory of Nonverbal Communication*. Austin: University of Texas Press.
- _____. 1979. "Movements Towards Understanding Humans Through the Anthropological Study of Dance." *Current Anthropology* 20(2): 313-339.
- _____. 1988. *Dance, Sex and Gender*. University of Chicago Press.
- Jablonko, Alison. 1991. "Patterns of Daily Life in the Dance of the Maring of New Guinea." *Visual Anthropology* 4: 367-377.

- Jankovic, Ljubica. 1975. "The System of the Sisters Ljubica and Danica Jankovic for the Recording, Description, and Analysis of Folk Dances." *Ethnomusicology* 19(1): 31-46.
- Kaepler, Adrienne L. 1972. "Method and Theory in Analyzing Dance Structure with an Analysis of Tongan Dance." *Ethnomusicology* 16(2): 173-217.
- _____. 1978a. "Dance in Anthropological Perspective." *Annual Review of Anthropology*: 31-49.
- _____. 1978b. "Melody, Drone and Decoration: Underlying Structures and Surface Manifestations in Tongan Art and Society." *Art and Society: Studies in Styles, Culture and Aesthetic*, ed. Michael Greenhalgh and Vincent Megaw, 261-274. London: Duckworth.
- _____. 1985. "Structured Movement Systems in Tonga." *Society and the Dance: The Social Anthropology of Performance and Process*, (ed.) Paul Spencer, 92- 118. New York: Cambridge University Press.
- _____. 1986. "Cultural Analysis, Linguistic Analogies, and the Study of Dance in Anthropological Perspective." *Explorations in Ethnomusicology: Essays in Honor of David P McAllester*, (ed.) Charlotte J. Frisbie, 25-33. Detroit Monographs in Musicology, No. 9.
- _____. 1993. *Hula Pahu Hawaiian Drum Dances. Volume 1. Ha'a and Hula Pahu: Sacred Movements*. Honolulu: Bishop Museum.
- _____. 1996. "The Look of Music, the Sound of Dance, Music as a Visual Art." *Visual Anthropology* 8: 133-153.
- _____. 1998. "Dance and the Concept of Style." *Dance, Style, Youth, Identities*, (ed.) Theresa Buckland and Georgiana Gore, 45-56. Keynote address for the 19th Symposium of the International Council of Traditional Music (ICTM) Study Group on Ethnochoreology. Prague: Czech Academy of Sciences.
- _____. 1999. "The Mystique of Fieldwork." *Dance in the Field: Theory, Methods, and Issues in Dance Ethnography*, (ed.) Theresa J. Buckland, 13-25. Hampshire: Macmillan Press
- Keali'inohomoku, Joann W. 1969/1970. "An anthropologist looks at ballet as a form of ethnic dance." *Impulse*: 24-33.
- _____. 1976a. "A Comparative Study of Dance as a Constellation of Motor Behaviors Among African and United States Negroes." *Reflections and Perspectives on Two Anthropological Studies of Dance*. New York: CORD, Research Annual 7: 1-179.
- _____. 1976b. "Theories and Methods for an Anthropological Study of Dance" Ph.D. diss. University of Indiana.
- Kurath, Gertrude Prokosch. 1956. "Choreology and Anthropology" *American Anthropologist* 58: 177-179.
- _____. 1960. "Panorama of Dance Ethnology." *Current Anthropology* 1(3): 233- 254.
- Lange, Roderyk. 1980. "The Development of Anthropological Dance Research" *Dance Studies* 4: 1-36.
- Lewis, Lowell. 1992. *Ring of Liberation: Deceptive Discourse in Brazilian Capoeira*. University of Chicago Press.
- Loken-Kim, Christine. 1989. "Release from Bitterness: Korean Dancer as Korean Woman". Ph.D. diss., University of North Carolina.
- Lomax, Alan. 1968. *Folk Song Style and Culture*. Washington: American Association for the Advancement of Science.
- Loutzaki, Irene. 1989. "Dance as a Cultural Message. A Study of Dance Style Among the Greek Refugees from Northern Thrace". Ph.D. diss. The Queen's University of Belfast.
- Malinowski, Bronislaw. 1922. *Argonauts of the Western Pacific*. New York: E.P. Dutton and Co.
- Mauss, Marcel. 1950. "Les Techniques de Corps." Part 6 of *Sociologie et Anthropologie*, Paris: Presses Universitaires de France.
- Nahachewsky Andriy. 1993. "International Council of Traditional Music Study Group on Ethnochoreology, Sub-Study Group on Structural Analysis Meeting." *Dance Research Journal* 25(2):72-74.
- Ness, Sally Ann. 1992. *Body, Movement, and Culture: Kinesthetic and Visual Symbolism in a*

- Philippine Community*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Novak, Cynthia. 1990. *Sharing the Dance: Contact Improvisation and American Culture*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Ohtani, Kimiko. 1991. "Japanese Approaches to the Study of Dance." *Yearbook for Traditional Music* 23: 23-32.
- Ozturkmen, Arzu. 1995. "The Alevi Cem Ritual and the Nationalization of Semah Dances." *Dance, Ritual, and Music*, 127- 132. Warsaw: Polish Academy of Sciences.
- Pike, Kenneth. 1954. *Language in Relation to a Unified Theory of the Structures of Human Behavior*. Glendale, California: Summer Institute of Linguistics.
- Puri, Rajika. 1983. "A Structural Analysis of Meaning in Movement: The Hand Gestures of Indian Classical Dance." Master's thesis, New York University.
- Quigley, Colin. 1985. *Close to the Floor: Folk dance in New foundland*. St. John's: Memorial University of Newfoundland, Folklore Department.
- Reed, Susan A. 1998. "The Politics and Poetics of Dance." *Annual Review of Anthropology* 27: 503-532.
- Royce, Anya Peterson. 1972. "Dance as an Indicator of Social Class and Identity in Juchitan, Oaxaca." *New Dimensions in Dance Research: Anthropology and Dance* CORD, Research Annual 6: 285-97.
- _____. 1977. *The Anthropology of Dance*. Bloomington: Indiana University Press.
- Sachs, Curt. 1937. *World History of the Dance*, (trans.) Bessie Schoenberg NY: W.W. Norton.
- Schieffelin, Edward L. 1976. *The Sorrow of the Lonely and the Burning of the Dancers*. NY
- Seebass, Tilman. 1991. "Iconography and Dance Research." *Yearbook for Traditional Music* 23: 33-52.
- Snyder, Allegra Fuller. 1974. "The Dance Symbol." *New Dimensions in Dance Research: Anthropology and Dance* CORD, Research Annual 6: 213-224.
- _____. 1989. "Levels of Event Patterns: A Theoretical Model Applied to the Yaqui Easter Ceremonies." *The Dance Event: A Complex Cultural Phenomenon*, (ed.) LisbetTorp, 1-20. Copenhagen ICTM Study Group on Ethnochoreology.
- Spencer, Paul, ed. 1985. *Society and the Dance*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Sweet, Jill D. 1985. *Dances of the Tewa Pueblo Indians, Expressions of New Life*. Santa Fe: School of American Research Press.
- Torp, Lisbet. 1990. *Chain and Round Dance Patterns. A Method for Structural Analysis and Its Application to European Material*. Copenhagen: Museum Tusulanum Press.
- Van Zile, Judy. 1982. *The Japanese Bon Dance in Hawaii*. Hawaii: Press Pacifica.
- Varela, Charles. 1992. "Cartesianism Revisited: The Ghost in the Moving Machine or the Lived Body. An Ethogenic Critique." *Journal for the Anthropological Study of Human Movement* 7/1: 5-64
- Williams Drid. 1981. "Introduction to Special Issue on Semasiology." *Journal for the Anthropological Study of Human Movement*. 1(4): 207-225.
- _____. 1986. "(Non) Anthropologists, The Dance, and Human Movement." *Theatrical Movement: A Bibliographical Anthology*, (ed.) Bob Fleshman, 158-219. Metuchen, NJ: Scarecrow Press.
- _____. 1991. *Ten Lectures on Theories of the Dance*. Metuchen, N.J.: Scarecrow Press.
- Youngerman, Suzanne. 1975. "Method and Theory in Dance Research: An Anthropological Approach." *Yearbook of the International Folk Music Council*: 116-133.

Notlar

- 1 Hint dansındaki özel el hareketleri.
- 2 Çoğunlukla kadınlar tarafından geleneksel Kore kıyafetleriyle solo olarak yapılan dans.
- 3 Bütün bu bilgilere Farnell'in monografını okuyarak ya da Laban notasyonunun temellerini öğreten bir CD ROM'a bakarak ulaşabilirsiniz.
- 4 Bir dil dizgesinin bütünü.
- 5 Dili oluşturan öğelerden herhangi biri, söz.